

речевого этикета, где дети учатся задавать вопросы, кратко и ясно излагать свои мысли, а также выражать согласие или несогласие в вежливой форме.

Важно отметить, что для успешного формирования речевого этикета через народные сказки необходимо учитывать возрастные особенности детей. В младшем дошкольном возрасте дети активно воспринимают информацию на слух, поэтому выбор ярких и динамичных сказок с простым сюжетом будет наиболее эффективным. Также стоит обратить внимание на разъяснение непонятных слов и выражений, которые могли бы затруднить понимание, чтобы не потерять интерес к обсуждению и не создать негативных ассоциаций с речью.

Необходимо также осознать, что интеграция речевого этикета в рассказ о сказках не должна сводиться лишь к механическому повторению фраз. Важно создавать ситуации, в которых дети смогут самостоятельно применять полученные знания, тем самым закрепляя эти правила у себя в жизни. Искусство рассказчика, его умение вовлекать детей в обсуждение, создавать диалоги, использовать элементы ролевой игры будет способствовать более глубокому усвоению речевого этикета.

Таким образом, использование народных сказок в образовательном процессе является эффективным инструментом для формирования речевого этикета у детей младшего дошкольного возраста. Это не только способствует развитию речевых навыков, но и формирует у детей правильные представления о социальном взаимодействии и взаимоуважении.

Список использованной литературы

1. Лямина, Г.М. Развитие речи ребенка раннего возраста : метод. пособие / Г.М. Лямина. – М. : Айрис-пресс : Айрис-Дидактика, 2005. – 90 с.
2. Ушакова, О.С. Программа развития речи дошкольников: теоретические основы, основные задачи, развитие речи в возрастных группах, педагогические условия / О.С. Ушакова. – 4-е изд., перераб. – М. : Сфера, 2017. – 95 с.

ПРАЦА НАД СЛОВАМ ЯК СРОДАК РАЗВІЦЦЯ МОЎНЫХ І МАЎЛЕННЫХ НАВЫКАЎ ВУЧНЯЎ

Шпакевіч Яніна (УА МДПУ імя І. П. Шамякіна, г. Мозырь)

Навуковы кіраўнік – Б. А. Крук, канд. філ. навук, дацэнт

Адна з важнейшых задач па развіцці маўлення вучняў – узбагачэнне іх слоўнікавага запasu і павышэнне культуры маўлення. Настаўніку трэба клапаціцца аб тым, каб штодзённа пашыраўся слоўнікавы запas вучняў. У наш час гэтая праблема з’яўляецца вельмі актуальнай, што пацвярджае школьная практыка.

Для таго, каб рухацца наперад у гэтым напрамку, настаўніку трэба ведаць, з дапамогай якіх сродкаў і метадычных прыёмаў можна дасягнуць лепшых вынікаў у пашырэнні слоўнікавага запasu вучня. Адразу адначым, што ў пачатковай школе трэба вучыць дзяцей карыстацца слоўнікамі, напрыклад, слоўнікам з малюнкамі М. Г. Яленскага [1].

В. І. Свірыдзенка, напрыклад, падкрэслівае важнасць лексічнай работы на пачатковым этапе навучання і адзначае, што «слоўнікавая работа заслугоўвае не меншай да сябе ўвагі, чым чыста граматычная: яна патрэбна і для засваення навыкаў, і для разумовага развіцця, і для разумення многіх граматычных з’яў» [2, с. 93–94].

Лексічная праца шматгранная: яна ўключае і тлумачэнне незразумелых слоў, і назіранне за словам у кантэксце, і, безумоўна, выяўленне значэння слова. Каб правільна арганізаваць слоўнікавую работу на ўроку, настаўніку неабходна ведаць

слоўнікавы запас дзяцей, бо ён з'яўляецца важным паказчыкам інтэлектуальнага развіцця вучняў.

Эфектыўная лексічная праца дапамагае пашыраць слоўнікавы запас, удасканаліць выразнасць і дакладнасць маўлення, фарміраваць культуру камунікацыі. У працэсе слоўнікавай працы, адзначае А. С. Рапацэвіч, «слоўнік вучняў колькасна расце больш або менш раўнамерна з паскарэннем, прычым штодзённа ў пачатковых класах ён узбагачаецца ў сярэднім 4–5 словамі» [3, с. 56].

Традыцыйна ў методыцы беларускай мовы вылучаюцца чатыры асноўныя напрамкі слоўнікавай працы: а) узбагачэнне слоўніка (засваенне новых слоў і іх значэнняў, а таксама новых адценняў ужо вядомых слоў); б) удакладненне слоўніка (вырашэнне пытанняў, звязаных з няправільным разуменнем і ўжываннем слоў); в) актывізацыя слоўніка (фарміраванне ўменняў карыстацца новымі словамі ў вусным і пісьмовым маўленні); г) праца па актывізацыі слоўніка.

Кожны з гэтых напрамкаў надзвычай важны, але іх комплекснае выкарыстанне дазволіць дасягнуць лепшых вынікаў у развіцці моўнай культуры школьнікаў.

Актывізацыі слоўнікавага запasu вучняў, як паказваюць назіранні, праведзеныя ў час практыкі ў ДУА «Сярэдняя школа № 15 імя генерала Барадунova Я. С. г. Мазыра», садзейнічаюць наступныя навучальныя практыкаванні: скласці некалькі словазлучэнняў з вывучаным словам; з новым словам скласці сказ: на пэўную тэму, па малюнку, сюжэце прачытанага апавядання і інш. [4].

Узбагачэнне слоўніка адбываецца як праз засваенне значэння новых слоў, так і засваенне новых значэнняў ужо вядомых слоў. Найбольшую эфектыўнасць у гэтым напрамку, на наш погляд, прыносіць выкарыстанне наступных прыёмаў: словаўтваральны аналіз слова; тлумачэнне значэння слова праз кантэкст і ўключэнне яго ў кантэкст; паказ прадмета, малюнка або дэманстрацыя дзеяння; разгорнутае апісанне; пераклад слова; увядзенне слова ў тэматычную групу слоў.

Узбагачэнню слоўніка спрыяе работа з сінонімамі, антонімамі, мнагазначнымі словамі, фразеалагізмамі. На практыцы намі былі выкарыстаны наступныя прыёмы: уключыць новае слова ў кантэкст; супаставіць і параўнаць значэнне слова з іншымі; знайсці сінонімы ў тэксце, пабудаваць сказ з сінонімамі; скласці сінанімічны рад; замяніць антонімы ў сказе; падабраць антонімы да мнагазначных слоў; знайсці словы, якія маюць некалькі значэнняў; знайсці фразеалагізмы ў сказе і замяніць іх адпаведнымі сінонімамі; даць разгорнутае тлумачэнне фразеалагізма і інш.

Слоўнікавая праца, такім чынам, спрыяе не толькі пашырэнню слоўніка вучняў, але і дазваляе фарміраваць іх пазнавальную актыўнасць, развіваць творчыя ўменні і навыкі самастойнай працы. Вучні набываюць новыя веды і навучаюцца прымяняць іх, што стварае аснову для далейшага развіцця іх моўнай культуры.

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. Яленскі, М.Г. Слоўнік з малюнкамі ; пад рэд. П.П. Шубы. – Мінск : «Народная асвета», 1994. – 264 с.
2. Свірыдзенка, В.І. Методыка выкладання беларускай мовы і літаратурнага чытання / В.І. Свірыдзенка. – Мінск : БДПУ ім. М. Танка, 2019. – 266 с.
3. Рапацэвіч, Е.С. Современный словарь по педагогике / Е.С. Рапацэвіч. – Минск : Современное слово, 2001. – 928 с.
4. Паўлоўскі, І.І. Моўная адукацыя малодшых школьнікаў: тэарэтыка-дыдактычнае даследаванне / І.І. Паўлоўскі. – Мінск : Нар. асвета, 1998. – 176 с.